

Biblioteka
OLOVKA, TUŠ I PERO

Br. 13

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
PRINCE VALIANT® VOL. II 1939-1940
BY HAL FOSTER

Dizajn korica
Dragan Bibin

Copyright © 2013 King Features Syndicate, Inc. tm Hearst Holdings, Inc
Copyright © 2013 za ovo izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-322-5

Čarobna knjiga, Beograd 2013.

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Prince Valiant

DRUGI TOM: 1939–1940. HAROLD R. FOSTER

S engleskog preveo
Danko Ješić

Čarobna
knjiga

DA, BIO JE CRTAČ STRIPOVA

Uvod: Mark Šulc

Dugotrajan status Hala Fostera kao najznačajnije osobe za razvoj avanturističkog stripa teško je osporiti: sa *Tarzanom*, revolucionarnom adaptacijom legendarnog čoveka-majmuna Edgara Rajsja Barouza, a zatim i *Princem Valijantom*, sopstvenom kreacijom i remek-delom, Foster je bukvalno sam izumeo vizuelni jezik i postavio pripovedačke standarde koji će decenijama dominirati avanturističkim stripovima u nastavcima. Ono što je podložno diskusiji jeste da li je Foster bio prevažodno crtač stripova, koji je koristio mogućnosti jedinstvene za taj medij, ili je više bio tradicionalan ilustrator, koji je crtao stripove ne pridržavajući se stripovskih pravila.

Naravno, to nije jednostavno razlučiti. Foster je bio veoma svestan razlika između ova dva medija, i pravio je izbore. Elementi ilustracije koje je doneo na strane stripa, ilustrativni elementi koje je odlučio da napusti i elementi koje je uključio iz postojećih stripova, stvorili su jedinstvenu celinu, koja je njegov rad učinila posebno privlačnim, inovativnim i uticajnim.

Kao i kod svih većih pripovedača, Fosterov glavni cilj bio je da ispriča priču najbolje što može, koristeći medij koliko god je mogao. Tačno je da je pomogao uvođenju ilustratorske estetike u strip, ali takođe je važno pomenuti da je uvideo njena ograničenja za korišćenje u drugom mediju. Prilagodio ju je radu u četvorobojnoj novinskoj štampi.

Foster je, naravno, karijeru započeo kao tradicionalno obučeni ilustrator, prvo crtajući prodajne kataloge, kasnije slikajući

za uvodnike i oglasne strane. Stilski gledano, ostajao je u okvirima američke škole s početka dvadesetog veka, koju je, verovatno, najbolje predstavljao Hauard Pajl i njegovi brendivajnski učenici. Ušao je u stvaralaštvo stripa iz finansijske oskudice i, kao što je i sam priznao, isprva nije mnogo cenio taj medij, a kasnije se zagrejao za njega zahvaljujući pozitivnim reakcijama čitalaca nakon rada na *Tarzanu*.

Tarzan je važan kao jedan od prvih stripova koji su pokušali da uvedu dramatično avanturističko pripovedanje bez humora. Mada je podložno raspravi da li postoje pravi prethodnici ovog pristupa (najočigledniji slučaj je strip *Kapetan Izi Roja Krejna*), Foster je nesumnjivo bio prvi koji je na stranice stripa doneo prirodne (iako herojske) proporcije, duboku perspektivu i zavidljujući stepen realističnih detalja, koji podržavaju narativne ciljeve.

Shvatite, koristim termine *prirodno* i *realistično* veoma oprezno – koristim te termine relativno, kako bih istakao Fosterovo umeće u poređenju s ekspresionističkim, karikaturalnim stilom koji je vladao stripom pre Fostera. U stvari, nema ničeg *prirodnog* niti *realističnog* u crnim linijama koje ovičavaju ravnu obojenu površinu. Naše oči spoznaju svet kroz jedva primetne promene nijansi, a ne kroz velike promene u dubini. Kako god da posmatramo, svi stripovi deluju, čak i oni Fosterovi, kao veoma apstraktan prikaz stvarnosti, oslanjajući se na sposobnost ljudskog uma da prevede dvodimenzionalne simbole u nešto slično trodimenzionalnom, *pravom* prostoru. Fosterova veština u prikazivanju sveta kao nečeg ravnog i grafički potpuno razumljivog posmatraču čini ga, kao i sve vrhunske grafičke umetnike, većtim apstrakcionistom. Veoma je mali kognitivni skok između naizgled različitih svetova prikazanih u *Princu Valijantu* i, recimo, *Snupiju*, ako uporedimo jaz između tih stripova i stvarnosti koju vidimo.

Ali Fosterovi likovi, kao i okruženje u koje ih smešta, bili su odmereni i stvoreni mnogo bliže razmerama, gradi i pojedinostima koje postoje u pravom svetu u poređenju s likovima i okruženjem predstavljenim kroz stripovski univerzum. Njegov *relativno* naturalistički pristup ispostavio se kao savršen za korišćenje u avanturističkom stripu, u kojem je bilo potrebno uspostaviti odnos zajedničke opasnosti između lika i čitaoca. Čitalac je mogao da se saživi sa dramom koja okružuje likove stvorene u skladu s

anatomskim razmerama sličnim njegovim – ili, u najmanju ruku, razmerama herojski naglašenim u odnosu na njegove. Ovo je, uz Fosterovu zadivljujuću sposobnost da prenese osećanja kroz pažljivo odabrane i prenesene izraze lica i položaje tela, značajno doprinelo stvaranju zanimljive priče. Fosterova vizija i metodi privukli su oduševljene čitaoce i napravili tržište za avanturistički serijal. Utro je put za poplavu novih stripova koji su istraživali dramske pravce.

Foster, obučavan da bude ilustrator, bio je posebno vešt u prikazivanju ljudske anatomije. Kao pažljiv posmatrač, bio je vešt i u crtanju prirodnog i veštačkog okruženja. Podjednako su mu koristila i iskustva iz obilaska kanadskih divljina, kao i rad na crtanju svakodnevnih kućnih predmeta. Doneo je sve te talente kad je počeo da radi na stripovima – svako ko je, makar i letimično, listao *Tarzana* i *Princa Valijanta* morao je da prizna kako taj čovek može da uverljivo nacrti šta god naumi. Njegovi prikazi napete oružane borbe, zapleta među likovima i tehnika preživljavanja u divljini imali su dašak autentičnosti, koji dolazi iz njegovog profesionalnog poznavanja stvarnog sveta, što dozvoljava čitaocu da mu ukaže poverenje.

Ali donošenje klasične crtačke veštine u strip nije značilo da je Foster doneo i ilustratorski pristup.

Ovo je trenutak gde mislim da oni koji smatraju Fostera *ilustratorom* koji je zalutao u strip prave veliku grešku: Foster je jasno razgraničio koji elementi ilustracije imaju prođu u stripu, a koji ne. Pravio je svesne, razumne estetske izbore; najočigledniji je bio da odbaci tradicionalnu složenost crteža olovkom i tušem u korist uprošćenog, skiciranog i kontrastnog stila – sve u cilju boljeg pripovedanja.

Ograničeno vreme prilikom crtanja stripova nesumnjivo je uticalo na njegovu odluku da pojednostavi crtanje tušem. Ali verujem da je Foster takođe prepoznao estetsku prednost prisutnu u pojednostavljenju linija namenjenih stvaranju tonaliteta, kako bi otvorio prostor za istraživanje mogućnosti boje. Siguran sam da je takođe prepoznao ograničenja novinske štampe prilikom reprodukovanja finih linija, kao i opasnost od preopterećenja složenih stranica s više kadrova velikim brojem linija.

Od samog početka stripovske karijere, kad je nacrtao *Tarzana* kao crno-beli dnevni strip, njegov tuš – nanošen i četki-
com i perom – bio je svesno pojednostavljen i nanesen u velikim kontrastima. Njegov rad je bio pažljivo osmišljen, s tačkastim oblastima duboke crne, koja

vodi oko kroz štedljivo postavljene, pažljivo nacrtane odeljke. Foster je raskrstio s tehnikama tuširanja namenjenim izgradnji tona, kao što je šrafranje, u korist crnih površina koje se čitaju veoma dobro na ispunjenoj strani stripa, a u vreme kad je počeo da radi *Princa Valijanta*, služile su da naglase i naprave protivtežu njegovim pažljivo odabranim bojama. Prava je umetnost obojiti crtež urađen crnim tušem, i Foster je to dvoje sjajno kombinovao. Njegove konzervativne linije odlično uokviruju obojena polja gde je potrebno, a nema ih kad to donosi korist. Obilato naneta crna naglašava okolne boje i ističe ih.

Pod uticajem ilustracije, glavni metod tuširanja do sredine tridesetih godina bilo je nanošenje tuša perom. Autori koji su potekli iz tradicionalnog ilustratorskog okruženja, kao što je Frenk Godvin (*Koni*, a kasnije i *Rasti Rajli*), kao i čisti crtači, koji su radili više ekspresionistički, kao što su Džordž Heriman (*Ludi mačak*) i Bili Debek (*Barni Gugl*), često su ispunjavali table složenim tonovima tuša. Foster je, čak i pored ilustratorskog rada, otišao dalje od prihvaćene prakse i

ušao u nešto i prirodno i eksperimentalno, s jedinstvenim kolornim mogućnostima koje su na raspolaganju u stripu.

U vreme kad je počeo da radi *Princa Valijanta*, Foster je delovao spremno da istraži mogućnosti koje nudi četvorbojna štampa. Taj metod štampanja, koji je dozvoljavao jeftinu reprodukciju boja u saradnji s crnim linijama, imao je estetsko poreklo u ukijo-e grafici iz Japana. Kad su ti predmeti popularne kulture bili predstavljeni u Evropi sredinom devetnaestog veka, njihova nezapadna prezentacija boje i kompozicije imala je velik uticaj na umetnike koji su se udaljavali od akademskih ograničenja.

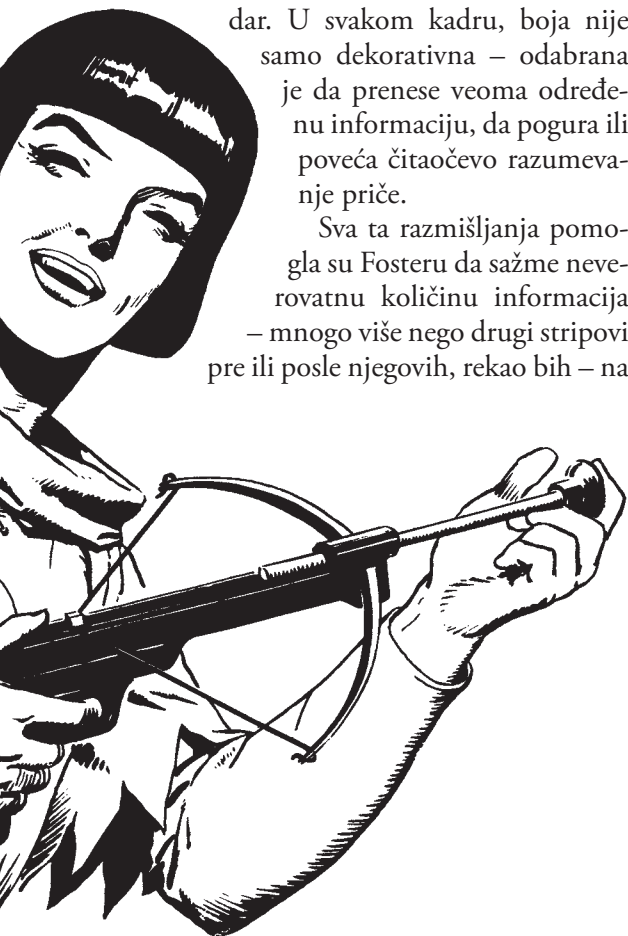
U Americi, Vinslou Homer, ilustrator i pejzažni arhitekta, i glavno nadahnuće brendivajnskih umetnika, uključio je ukijo-e eksperimente s kompozicijom u svoje slike. Ali sam ukijo-e bio je izrazito grafički medij – stvoren za jeftinu masovnu reprodukciju. Kao takav, bio

LEVA STRANA: Hal Foster za crtačim stolom. **GORE:** Fosterova ilustracija iz januara 1936, za časopis Popularna mehanika.

je prepoznat i usvojen u američkom novinskom izdavaštvu: štampanje kolora u povezanosti s crnom linijom, korišćeno u nedeljnim stripovima, direktno potiče od ukijo-e estetike. Na vrhuncu četvorobojne štampe – kad su graveri štamparskih ploča bili pravi umetnici – bilo je moguće postići veliku izražajnost uz pomoć ovog prostog postupka. Foster je video mogućnost, brzo se odrekao svojeg obrazovanja u duhu tradicionalne zapadnjačke grafike, i maksimalno je to iskoristio.

Mnogi drugi crtači stripova već su istražili dramatične mogućnosti koje je pružala četvorobojna štampa – Krejn, Lajonel Fajninger, Klif Steret i Frenk King prvi padaju na pamet – ali Foster je koristio boju u skladu sa svojim naturalističkim crtežom, poboljšavajući perspektivu i tekstuere materijala, i stvarajući izrazito emotivne atmosfere. Kako bi najbolje iskoristio prednost te tehnike, sveo je svoje linije, često ih potpuno izostavljajući, dozvoljavajući da boja slobodno lebdi i nestaje na ravni slike, a crne mrlje učinio je izraženijim, sve u službi izazivanja osećanja, prenoseći tehničku informaciju i, na kraju, napredujući s pričom. Od ovog toma, čiji sadržaj predstavlja period kad je Fosterov rad počeo da sazreva, svaka tabla bi mogla da posluži kao primer njegove savršene upotrebe boja. Ali za primere raspona korišćenja boja, pogledajte stranu 11 (Prema izdanju Čarobne knjige – prim. ur.), 4. kadar, stranu 35, 5. i 6. kadar, stranu 65, 5. kadar, stranu 90, 4. kadar, stranu 92, 1. kadar, i stranu 93, 2. kadar. U svakom kadru, boja nije samo dekorativna – odabrana je da prenese veoma određenu informaciju, da pogura ili poveća čitaočevo razumevanje priče.

Sva ta razmišljanja pomogla su Fosteru da sažme neverovatnu količinu informacija – mnogo više nego drugi stripovi pre ili posle njegovih, rekao bih – na

svojim nedeljnim stranama. Informacija u stripu, prenetu u povezanim, uzastopnim paketima nazvanim kadrovi, mora da bude predstavljena na ograničenom prostoru. Površina za prenošenje informacije ograničena je kako bi se poruka najbolje prenela čitaocu. Foster je pripovedao velike delove priče na svakom kvadratnom centimetru zadate površine. Pojednostavljenje crteža pomoglo mu je da to ostvari – suviše finih linija tušem bilo bi vizuelno zamorno, ako bi se to ponavljalo iz kadra u kadar. Eliminisanjem suvišnih linija ostavio je prostor za gušće prenošenje informacija u priči, predstavljenih strogo jasnoćom. Promišljena upotreba crnih površina i kolora takođe je doprinela tome.

Foster je napravio još jedan kreativan izbor koji ga jasno odvaja od većine crtača – tekst je unosio u obliku potpisa, s pomešanom naracijom i dijalozima. Odrekao se jednog od jedinstvenih obeležja stripa – oblačića s tekstom. Bio je to jedinstven umetnički izbor, nemoguće je zamisliti *Princa Valijanta* drugačije, jer je ta neuobičajena osobina potpuno integrisana u zvaničan izgled ovog stripa. Ne znam da li ta odluka ima veze s ilustracijom knjiga, ali to pomaže da se konsoliduje tekstualna informacija i organizuju kadrovi, s njihovim ogromnim količinama vizuelnih informacija, u lako

čitljivo delo. Oblačići s tekstom učinili bi *Valijanta* drugačijim delom, koje bi se čitalo drugačijim ritmom.

Insistiram na ovim tehničkim pojednostostima samo da bih vam objasnio sastavne delove, temelje, na kojima se zasniva Fosterovo izuzetno efektno pripovedanje. *Princ Valijant* ostaje popularan do danas (uprkos Fosterovoj opreznoj proceni), ne zbog nekog od pomenutih grafičkih elemenata, već zbog toga što su ti elementi dali linearnom pripovedanju moć i privlačnost koja odjekuje decenijama kasnije. Činjenica da imamo predivno novo izdanje njegovog najznačajnijeg dela svedoči o stalnoj sposobnosti ovog stripa da zainteresuje ljude van uobičajenog kruga ljubitelja stripa. Čitaoci Fosterovog *Princa Valijanta* sigurno cene njegov ilustratorski, jasan stil, ali to samo po sebi nije dovoljno da se objasni popularnost. Ovaj strip je izlazio godinama i nastavio je da privlači nove ljubitelje, jer je Foster svoje znanje i umeće pažljivo upotrebljavao kako bi stvorio nezaboravne likove, prava osećanja i uzbudljive priče. Foster je bio vrhunski pripovedač, koji je razumeo svoj medij od glave do pete.

*

Autor knjige Priče iz Kenozoika (ili Kadilaci i dinosauri), dobitnik Ajznerove nagrade i Harvijeve nagrade, Mark Šulc, piše nedeljno izdanje Princa Valijanta od novembra 2004. Princ Valijant: daleko od Kamelota (2008) sadrži prve tri i po godine Šulcovog rada na Valijantu sa crtačem Garijem Đanijem.

LEVO: Fosterov reklamni crtež za luk, dečju igračku. **GORE:** Foster je ostao ljubitelj prirode i lovac sve do kraja života.

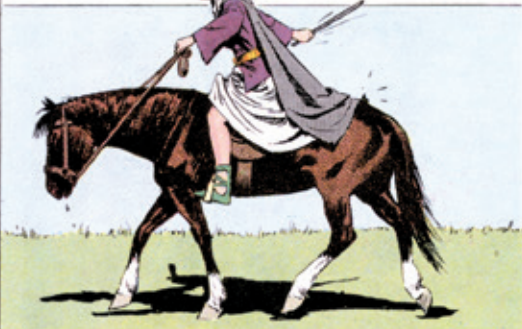
Prince Valiant

Registered U. S. Patent Office

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAROLD R. FOSTER

KAD JE PRINC VALIJANT DOJURIO U KAMELOT S VESTIMA O NAJEZDI SAKSONACA, KRALJ ARTUR JE ODMAH SAZVAO RATNI SAVET. VAL JE, U ŽURBI, POTPUNO ISCRPEO KONJA I MORAO JE DA UKRADE KONJA GOSPE PALFRI KAKO BI OKONČAO PUTOVANJE. SVE VREME GA JE PROGONIO GOSPIN RAZBESNELI MUŽ, KOJI JE, U GNEVU, ZABORAVIO SVOJU NAPUŠTENU ŽENU...

SAT KASNIJE, U KAMELOT PRISTIŽE RASRĐENA GOSPA, OSTAVLJENA U ŠUMI, JAŠUĆI NA MUŠKOM SEDLU, POVREĐENOG PONOSA...

KAKO GA JE JAROST NAPUŠTALA, VITEZ SE PRISETIO SUPRUGE KOJU JE OSTAVIO U ŠUMI... ALI PREKASNO.

SAD KAD JE NAPAČENA ŽENA, GODINAMA ZANEMARIVANA, OSETILA DA JE PRAVO VREME ZA DOBRU PRIDIKU – ZA NJEGOVO DOBRO, PRIRODNO...

... I JOŠ KAD GA JE VIDELA U DRUŠTVU KONJOKRADICE – ŠTO JU JE PODSETILO NA NEKE DRUGE STVARI KOJE VALJA POMENUTI...

ČAK NI KRALJEVO NEZADOVOLJSTVO NIJE MOGLA DA ZAUSTAVI BUJICU OPRAVDANIH ZAMERKI!

KRALJ ARTUR JE TIHO NAVUKAO ZAVESE: „HAJDE DA UŽURBANO NAPRAVIMO PLAN, KAKO BISMO NA BOJNOM POLJU PRONAŠLI MIR!“ (JER I ON BEŠE OŽENJEN, ZNATE.)

I ZATO SAVET NASTAVI S PLANIRANJEM ZA DESETI RAT PROTIV SAKSONACA.

„UKOTVILI SU SE U BARUŠTINAMA“, REČE MERLIN. „IMA LI NEKOG KO POZNAJE TE PUSTARE?“ TAD USTADE SER GAVEJN: „NIKO U ČITAVOJ ENGLESKOJ IH NE POZNAJE BOLJE OD PRINCA VALIJANTA.“

I TAKO POZVAŠE VALA NA KRALJEV RATNI SAVET.

99 1-1-39

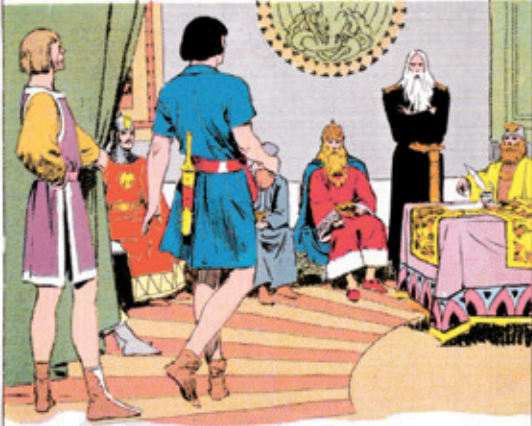

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAROLD R. FOSTER

BILO JE TO PRVI PUT DA JE
JEDAN SKROMAN PAŽ POSTAO
ČLAN VELIKOG SAVETA.

„PRINČE VALIJANTE, ŽIVEO SI U MOČVARAMA.
RECI NAM SVE ŠTO ZNAŠ O POLOŽAJU NEPRI-
JATELJA I KAKO DA IM SE SUPROTSTAVIMO.“

UZEVŠI UGARAK IZ OGNJIŠTA, VAL SE PENJE
NA STO, I NA ZIDU CRTA MAPU MOČVARE.

„NJIHOVA FLOTA BROJI 300 BRODOVA I OKO
20.000 LJUDI. UKOTVLJENI SU U ZALIVU
OKRUŽENOM VISOKOM TRSKOM I MOGU DA
SE ISKRCAJU NA BILO
KOJU OBALU.“

I TE SU REČI MLADOG RATNIKA
SLUŠALI VELIKAŠI IZ KRALJEVOG RATNOG SAVETA — PRE SVIH,
MUDRI MERLIN, UČTIVI LANSELOT, SILNI TRISTRAM, VAZDA VERNI
ULFIJUS I BRASTIJAS, BEDIVER, DO KRAJA NA USLUZI KRALJU, MAJORDOM KEJ, VESELI
GAVEJN, SER MORDRED, ŠTO KASNIJE IZDADE, I SER EKTOR, KRALJEV TeloHRANITELJ. 100 1-8-39

„GOSPODARU, SAKSONACA IMA
20.000, A MI JEDVA MOŽEMO
SKUPITI 10.000 PRE ISKRCAVANJA...
BRANJENJE OBE OBALU PODELILLO
BI I OSLABILO VOJSKU, A BRODOVA
IMAMO MALO... ALI IMAM PLAN.“

UZ KRALJEVU DOZVOLU, KURAŽNI JUNOŠA
IZNOSI ĐAVOLSKI PLAN, TAKO OĐVAŽAN DA
PLEMIĆI KLIČU S ODOBROVANJEM.

A ONDA, KROZ SEDAM
KAMELOTSKIH KAPIJA,
HITAJU KRALJEVI GLASNICI,
POZIVAJUĆI SVE U RAT!

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
By HAROLD R FOSTER

KAKO BI ODLOŽIO ISKRCAVANJE SAKSONSKE VOJSKE, VAL JE POZVAO STANOVNIKE MOČVARE DA OMETAJU IZVIŠAČE. PRIHVAĆEN JE PLAN KOJI JE IZNEO KRALJU, I ENGLJSKI VITEZOVI SE OKUPLJAJU KAKO BI BRANILI DOMOVINU.

POD OKRILJEM MRAKA, SJAJNA VOJSKA IDE PREMA POLOŽAJU JUŽNO OD ZALIVA.

HORSA, SAKSONSKI POGLAVICA, U ZORU POKAZUJE PREMA RAVNICI. „ENO BRITANACA KAKO SE OKUPLJAJU. VIDIM ARTUROV ZMAJEV ŠLEM I LAVOVE NA ŠTITOVIMA LANSELOTA I TRISTRAMA!“

ALI ISPOD KRALJEVE ZLATNE KACIGE GLEDA LICE DAGONETA, DVORSKE LUDE, A SUDOPE- RA I ŠTALSKI MOMAK NOSE ŠTITOVE LANSE- LOTA I TRISTRAMA.

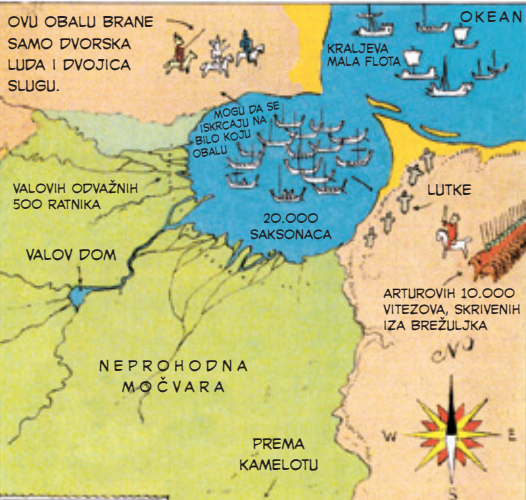
„ŽELE DA MISLIMO KAKO NAS VOJSKA ČEKA NA JUGU – ALI NEĆE NAS ZAVARATI – TO SU SAMO LUTKE.“

ALI IZA LUTAKA BLISTAVA VOJSKA OČEKUJE ZNAK.

KRALJEVA SKROMNA FLOTA, ŠTO ČEKA IZVAN ZALIVA, DOČEKANA JE S PREZIROM.

KARTA BOJNOG POLJA ZA DESETI SUKOB KRALJA ARTURA SA SAKSONCIMA POD HORSINIM ZAPOVEDNIŠTVOM.

KROZ VIJUGAVE KANALE VELIKE MOČVARE, KREĆE SE ČUDNA FLOTA, NAORUŽANA VATRENIM LOPTAMA, U SUSRET OPASNOM ZADATKU.

Prince Valiant

Registered U. S. Patent Office.

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAROLD R. FOSTER

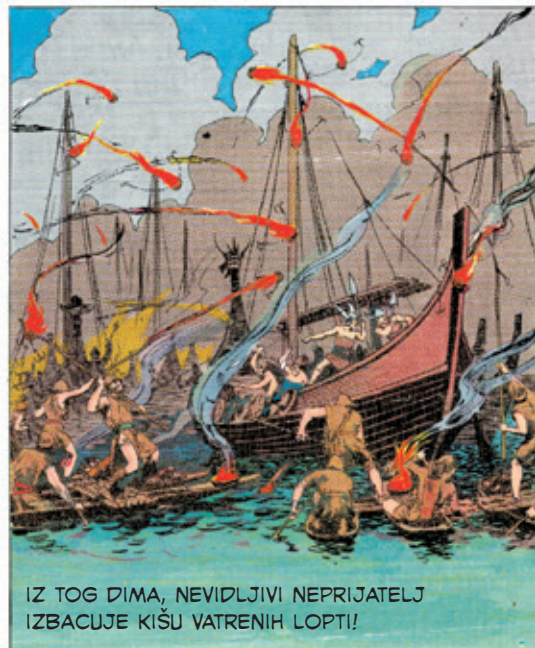
NIKAD DOSAD TAKO VELIKA SAKSONSKA VOJSKA NIJE NAPALA BRITANIJU I NIKAD NIJE BILA U BOLJEM POLOŽAJU. KRALJ JE, U OČAJANJU, PRIHVATIO LUD I DOMIŠLJAT PLAN KOJI JE VAL IZNEO PRED RATNIM SAVETOM. VAL JE OBEĆAO DA ĆE, S 500 LJUDI, POTERATI 20.000 IZBEZUMLJENIH SAKSONACA PRED ARTUROVU VOJSKU.

VAL IZDAJE NAREĐENJE, TRUBA SE OGLAŠAVA I MOČVARA JE OBASJANA PLAMENOVIMA.

ZAPANJENI SAKSONCI VIDE KAKO JE ZALIV S TRI STRANE OKRUŽEN PLAMENOVIMA — A ONDA IH OBAVIJA OBLAK GUSTOG DIMA.

IZ TOG DIMA, NEVIDLJIVI NEPRIJATELJ IZBACUJE KIŠU VATRENH LOPTI!

ZAPALJENI SPLAVOVI I ČAMCI, NOŠENI VETROM, UDARAJU U UKOTVLJENE BRODOVE... POSVUDA PLAMEN I ZBRKA.

„ISKRCAVAJTE SE!“, URLA HORSKA. „NA JUŽNOJ OBALI SU SAMO LUTKE. ISKRCAJTE SE TAMO I PREGRUPIŠITE.“

VAL ČUJE TU NAREDBU I ODMAH MENJA NAPAD.

DOK SE SAKSONCI ISKRCAVAJU KAKO BI SREDILI REDOVE, IZ DIMA DOLAZI SMRTONOSNA KIŠA STRELA I TERA IH KA KOPNU.

ZAVOJEVAČI, TETURAJUĆI SE, IZLAZE IZ OBLAKA GUSTOG DIMA I OŠTRIH STRELA, A TAMO IH ČEKA KRALJEVA VOJSKA!